Xalqın birliyini yaradan iradə: Heydər Əliyev və milli dövlətçilik

Bəşər tarixində Azərbaycan adlı coğrafi məkanın milli müstəqil dövlət institutu halına gətirilməsi, milli müstəqilliyimizin 70 ildən sonra yenidən bərpası dahi şəxsiyyət, ulu öndər Heydər Əliyevə nəsib oldu. Bəli, bu gün birmənalı şəkildə demək olar ki, Heydər Əliyev dünya tarixində mənsub olduğu xalqa və millətə milli dövlət müstəqilliyini yenidən qazandıra bilən xilaskarlıq fenomenidir. Azərbaycanın milli dövlət müstəqilliyinin yenidən bərpa olunması missiyasının Heydər Əliyev fenomeninə qismət olması əslində heç də təsadüfü deyildi. Çünki məhz Ulu Öndərin anadan olduğu illər artıq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti 23 ay mövcud olduqdan sonra süquta uğradığı zamanlar idi. Heydər Əliyev hələ 1940-cı illərdən başlayaraq, Sovet Azərbaycanının dövlət təhlükəsizlik orqanlarında çalışmağa başladığı zamanlarda özünün iti zəkası, güclü məntiqi, tarixi hadisələri düzgün analiz və təhlil etməsi nəticəsində başa düşürdü ki, zor gücü ilə, xalqları və millətləri istismar etməklə, repressiya maşınından keçirməklə qurulmuş sovet rejiminin çox yaşaması mümkün olmayacaq.

Sovet rejiminin kölə, qul halında saxladığı respublikalarda, Azərbaycanda milli-intellektual ziyalı elitasının 1930-cu illərdə güllələnərək, uzaq Sibirə sürgün edilərək repressiyalara məruz qaldığını Heydər Əliyev öz gözləri ilə görürdü. Ulu Öndər dərk edirdi ki, repressiyalara məruz qalan, sürgün edilərək güllələnənlər Azərbaycanın müstəqillik ideyalarının carçıları, bu məmləkətin istiqlala çıxmasını ürəkdən arzulayan Hüseyn Cavidlər, Mikayıl Müşfiqlər, Abbas Mirzələr, Əhməd Cavadlar idilərg

Heydər Əliyev məhz Sovet İttifaqının belə gərgin bir dövründən başlayaraq artıq Azərbaycanda istiqlaliyyət, müstəqillik, azadlıq ideyalarının baş qaldırdığını hiss etmişdi. Ulu Öndər artıq 1950-60-cı illərdə Təhlükəsizlik Komitəsində (DTK) vəzifə pillələrində qalxdıqca anladı ki, məhz təhlükəsizlik orqanlarında milli azərbaycanlı kadr zabitlərin, əməkdaşların sayı artırılmalıdır. Çünki 30-cu illər repressiyalarında milli müstəqillik, azadlıq, istiqlaliyyət ideyalarının daşıyıcıları olan milli ziyalı elitasını məhz bu orqanlarda çalışan ermənilər məhv etmişdilər. Gələcəkdə Bəxtiyar Vahabzadələri, yeni milli azadlıq və müstəqillik ideyadaşlarını KQB zindanlarından qorumaq üçün təhlükəsizlik orqanlarında azərbaycanlı kadrların sayı artırıldı. Bir əsrdə dəfələrlə azərbaycanlılara qarşı ermənilərin soyqırım törətməsi faktını Heydər Əliyev dərindən dərk edirdi. Elə buna görə də Ulu Öndər böyük uzaqgörənlik nümayiş etdirərək gələcəkdə özünün quracağı milli müstəqil dövlətin onurğası hesab olunan ordunun, silahlı qüvvələrin kadr bazasının əsasını sovet dövründə qoydu. 1971-ci ildə ümummilli lider Heydər Əliyev C.Naxçıvanski adına internatlaşdırılmış hərbi məktəbin məhz Azərbaycanda yaradılması haqqında Moskvadan razılıq ala bildi. Məhz həmin dövrlərdə 10 minə yaxın gənc Naxçıvanski hərbi məktəbini bitirərək Sovet İttifaqında ən nüfuzlu hərbi məktəblərə daxil olaraq böyük ordu həyatına vəsiqə aldılar. Qarabağ müharibəsində Naxçıvanski hərbi məktəbinin 1500 nəfərdən çox məzunu erməni işğalçılarına qarşı vuruşlarda əsl qəhrəmanlıq nümunələri göstərdilər. Artıq illər keçdikcə Heydər Əliyev əslində, yaxın gələcək illər üçün milli müstəqilliyin konsepsiyasını, planını çox dəqiqliklə hazırlayırdı.

Ümummilli lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətçiliyinin siyasi, iqtisadi əsaslarını yaratmış, xalqın müstəqil və güclü dövlətə sahib olmaq arzusunu reallığa çevirmiş fenomen şəxsiyyət kimi çağdaş tariximizdə əbədiyaşarlıq qazanaraq hələ sağlığında canlı əfsanəyə çevrilmişdir. Məhz dünyamiqyaslı ictimai-siyasi xadim Heydər Əliyevin titanik əməyi, qətiyyəti, möhkəm siyasi iradəsi sayəsində müasir Azərbaycan dövləti qurulmuş, ölkəmiz dünya məkanında öz layiqli yerini tutmuşdur. Ulu Öndərin vaxtilə söylədiyi: "Heç kəsin şübhəsi olmasın ki, ömrümün bundan sonrakı hissəsini harada olursa-olsun, yalnız və yalnız Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi inkişaf etməsinə həsr edəcəyəm" kəlamı bu gün də xalqımız tərəfindən qürurla xatırlanır.

Azərbaycanın hərtərəfli inkişafı, gələcək tərəqqisi üçün möhkəm əsasların yaradılması zəngin təcrübəyə, böyük istedada, parlaq zəkaya, ali mənəvi keyfiyyətlərə, yüksək siyasi idarəçilik və liderlik qabiliyyətinə, tükənməz enerjiyə malik Heydər Əliyevin sosial-iqtisadi strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində mümkün olmuşdur. Bu gün Azərbaycanda sosial-iqtisadi, ictimai-mədəni həyatın elə bir sahəsi yoxdur ki, həmin sahənin inkişafı Ümummilli Liderin adı ilə bağlı olmasın.

Ümummilli Lider sonralar o illəri xatırlayarkən demişdir: "1970-ci illərdə görülən işlər, yaradılan bu böyük iqtisadiyyat, sənaye potensialı və neft sənayesi sahəsində görülən işlər, yaranmış potensial Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin əsasıdır. Bu gün bəyan etmək istəyirəm ki, o illərdə bu işləri görərkən mən məhz Azərbaycanın gələcəyini, bugünkü müstəqilliyini düşünürdüm. O işləri görərkən mən əmin idim ki, onlar Azərbaycanın sərbəst, müstəqil yaşaması üçün əsas yaradır".

Ulu Öndərin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövr minilliklər boyu davam edən dövlətçilik tariximizin şanlı səhifəsidir. Bu mərhələ Azərbaycanda müstəqilliyin əbədi və dönməz xarakter alması, dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi, iqtisadi inkişaf üçün möhkəm təməlin yaradılması, milli-mənəvi yüksəliş dövrü kimi müasir tariximizə əbədi həkk olunmuşdur. Azərbaycanın bugünkü dövlət müstəqilliyinin təməl prinsiplərinin işlənib hazırlanması 1969-cu ildə Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etməsi ilə başlanan şərəfli missiyasının əsas qayəsi idi. Məhz həmin dövrdən etibarən Azərbaycanın iqtisadi inkişafının əsaslarının yaradılması, zəngin iqtisadi potensialının respublikanın gələcək inkişafına, xalqın rifahının yüksəlməsinə yönəldilməsi prosesinə start verildi. Azərbaycanın Sovet İttifaqının ən qabaqcıl respublikalarından birinə çevrilməsi üçün bütün sahələrdə geniş islahatlar aparan Heydər Əliyev zəngin idarəçilik təcrübəsi sayəsində respublikamızın tarixində böyük dönüş yaratmışdır.

Heydər Əliyevin fəaliyyətinin mühüm istiqamətlərindən biri milli birliyin təmin olunması idi. O, müxtəlif siyasi qüvvələrin qarşıdurma şəraitində olduğu bir vaxtda xalqı vahid məqsəd ətrafında birləşdirməyi bacardı. Onun çağırışları və həyata keçirdiyi siyasət Azərbaycan cəmiyyətinin müxtəlif təbəqələri arasında həmrəylik və qarşılıqlı etimadın yaranmasına təkan verdi.

Dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən sistemli islahatlar Azərbaycanın gələcək inkişafının əsasını qoydu. Bu islahatlar siyasi sabitlik, iqtisadi dirçəliş, beynəlxalq enerji layihələrinin gerçəkləşməsi və strateji tərəfdaşlıqların qurulması ilə müşaiyət olundu. Nəticə etibarilə ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycanın müasir dövlətçilik modelinin banilərindən biri kimi qəbul edilir.

Heydər Əliyevin fəaliyyətinə verilən ən böyük qiymətlərdən biri də onun Azərbaycan xalqı tərəfindən "milli lider" kimi tanınmasıdır. Onun siyasi irsi bu gün də ölkənin inkişaf konsepsiyasına, dövlət idarəçiliyinin əsaslarına və milli məfkurəyə təsir göstərməkdə davam edir.

1991-ci ildə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpası ölkəyə yeni tarixi imkanlar yaratmışdı, lakin dövlət quruculuğu prosesi son dərəcə mürəkkəb ictimai-siyasi reallıqlar fonunda baş verirdi. XX əsrin sonlarında ölkədə dərin iqtisadi böhran, sosial gərginlik, idarəetmə sistemində parçalanma, eləcə də Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin gərginləşməsi dövlətçiliyin təhlükə altına düşməsinə səbəb olmuşdu.

Məhz bu tarixi şəraitdə Ulu Öndərin 1993-cü ildə siyasi hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycan tarixində dönüş nöqtəsi kimi qiymətləndirilir. Onun idarəçilik strategiyası sabitlik, hüquqi nizam, milli həmrəylik və institusional islahatlar əsasında dövlətin bərpasını təmin etdi.

Milli birliyin möhkəmləndirilməsi Heydər Əliyevin siyasi konsepsiyasının mərkəzi xəttini təşkil edirdi. O, müxtəlif sosial qruplar, siyasi qüvvələr və regional təbəqələr arasında parçalanmanın təhlükələrini dərk edir və dövlətin davamlı inkişafının yalnız geniş ictimai konsensusla mümkün olduğunu vurğulayırdı. Onun çağırışları, çıxışları və strategiyaları Azərbaycan cəmiyyətində milli həmrəylik ideyasını gücləndirdi. Onun nitqləri, qərarları və dövlətçilik fəlsəfəsi müstəqilliyin" ideya bazası"nı formalaşdırmışdır.

22 iyul 1990-cı il tariximizə Azərbaycan xalqının nicat günü, Ulu Öndərin isə xilaskarlıq missiyasının başlanğıcı kimi daxil oldu. Həmin gün Naxçıvana qayıdan Ulu Öndəri böyük coşqu və məhəbbətlə qarşılayan həmyerliləri bu dönüşü sönən, öləziyən ümidlərinin canlanması hesab edərək sevinirdilər. Naxçıvanın mərkəzi meydanına toplaşanlar, xilaskarları Heydər Əliyevin müstəqilliyə aparan yola çağırış olan sözlərinə diqqətlə qulaq asanlar inanırdılar ki, Azərbaycan xalqının taleyi əmin əllərdədir. Bir el ağsaqqalı kimi ziyarətinə gələn həmyerlilərinin söhbətlərini dinləyən, problemləri ilə maraqlanan Ulu Öndər bir həqiqəti ilk günlərdən dərk etdi: Vəziyyət təsəvvür olunandan da artıq çətin, ağır, dözülməz idi. Ermənistan tərəfindən blokadaya alınan muxtar respublikanın əhalisi Bakıda kreslo hərisi olan, muxtar respublikanı Azərbaycanın kor bağırsağı adlandıran rəhbərlər tərəfindən diqqətdən kənarda qalmışdı. Əhali enerji, ərzaq, gündəlik tələbat mallarını tapmaqda belə çətinlik çəkirdi. Belə bir məqamda Azərbaycanda siyasi vəziyyətin gərginləşməsi, AXC-Müsavat cütlüyünün hakimiyyətindən narazılığın artması muxtar respublikanın həyatına da təsirsiz ötüşmədi. Ümumi adları «cəbhəçilər» olan iqtidarsızların muxtar respublikada yaratdıqları hərc-mərclik ciddi narahatlıq doğururdu.

(ardı var)

Nurənə NƏCƏFOVA
Azərbaycan HərbTarixi
[illegible]